

Reflexions sobre el món audiovisual i l'educació

Ángela Coronado, *mestra de primària i realitzadora de cinema*
Martí Martorell, *professor de secundària i crític de cinema*

La inclusió d'uns estudis específics de cinema dins l'educació reglada en aquests moments és una necessitat prioritària. Així ho expressen darrerament diverses veus provinents de diferents àmbits. El cas més recent el tenim al llibre *La hipótesis del cine. Pequeño tratado sobre la transmisión del cine en la escuela y fuera de ella* (Barcelona: Laertes SA de Ediciones, 2007), d'Alain Bergala, l'encarregat de dissenyar el projecte d'estudis cinematogràfics a l'ensenyament obligatori francès. Considera que, avui dia, amb la disponibilitat de mitjans tècnics que faciliten que els centres accedeixin a pel·lícules abans impossibles de veure i la realització de pràctiques cinematogràfiques per part de l'alumnat amb equips d'enregistrament molt econòmics i reduïts, és molt greu que no hi estiguin inclosos. Proposa que aquest ensenyament ha de ser continu i impartit per professionals reciclats, i que s'ha d'ensenyar el cinema, no com a signe lingüístic, sinó com una obra d'art.

Quant a la situació espanyola, en principi, tan sols està prevista, al currículum d'ESO, l'assignatura de processos de comunicació, un punt de partida interessant però que, a l'hora de la realitat, esdevé una extensió de les matèries de català o castellà, perquè moltes de vegades es fa servir

com a temps de repàs, lluny de l'objectiu veritable que hauria tenir aquesta assignatura.

En realitat, seria necessari revisar els continguts i els objectius d'aquesta matèria i del currículum de l'ESO amb referència al fet audiovisual i cinematogràfic.

A més, consideram, no tan sols necessària, sinó gairebé imprescindible, la inclusió en el currículum d'assignatures que analitzin el cinema i també tot el que està relacionat amb la imatge i el fet audiovisual en general, és a dir, televisió, publicitat, tecnologies de la informació, etc. També s'haurien d'atendre els mecanismes del llenguatge propi de cadascun d'aquests mitjans i esmentar-ne la història.

Enfront del fet audiovisual, els alumnes es troben en una situació d'indefensió per una manca de preparació que sí que tenen, en canvi, a l'hora de llegir un llibre, fet per al qual sí que surten preparats amb l'estudi de la llengua i la literatura, per exemple. Aquest fet el té molt clar el Col·legi de Periodistes de Catalunya, que va organitzar a Barcelona —els dies 17, 18 i 19 d'octubre— la Trobada d'Educació en Comunicació 2007, amb el nom “Contra l'analfabetisme

...els alumnes
haurien de
conèixer bé el
llenguatge del
cinema i els seus
mecanismes, a
més d'aprendre a
elaborar
missatges
fent-lo servir

mediàtic!”, el programa de la qual incloïa la presentació de la Carta europea per a l'alfabetització audiovisual.

Com hem comentat al principi, aquesta preocupació fa anys que s'ha estès entre molts de professionals de la comunitat educativa, com queda clar en els articles referents al tema i que cada vegada són més freqüents en revistes especialitzades en educació. En aquest sentit, la Generalitat de Catalunya, a instància del Departament d'Ensenyament, ja el 1994 va publicar el llibre *L'educació audiovisual. Orientacions per al desplegament del currículum d'educació infan-*

til i primària. Fita perquè no és tan sols a ESO que s'hauria de tractar aquest tema, sinó des del moment de l'escolarització de l'infant.

Quant al desplegament de la resta del currículum, a batxiller hi ha dues assignatures relacionades amb el tema, però no deixen de ser de caire optatiu en un nivell d'educació no obligatòria.

Un bon plantejament per part de l'educador per afrontar aquests estudis podria ser: en primer lloc, els alumnes haurien de conèixer bé el llenguatge del cinema i els seus mecanismes, a més d'aprendre a elaborar missatges fent-lo servir, ja que la millor educació parteix sempre des de la pràctica.

En segon lloc, caldria estudiar la història del cinema de forma semblant a com s'ensenya història de la literatura

ment lúdic per a l'expressió artística dels alumnes i, cosa que creim molt important, per a la feina en equip.

El que fa tan atractiu el cinema als joves és el fet que vivim immersos en un món audiovisual: un infant va al cinema o veu un programa televisiu o un anunci abans d'aprendre a llegir. No podem oblidar, en aquest sentit, el caràcter somiador, evocador i d'evasió que té el cinema.

No obstant això, pensam que resulta més atractiu per als joves Internet i l'emissió i la recepció de missatges curts, que beuen del cinema, però que l'infrautilitzen. Per això mateix, és important defensar el cinema —com a manifestació de la cultura del temps contemporani i com a educadors que som— com es protegeixen la llengua i la literatura, per exemple, del model lingüístic dels SMS.

La nostra experiència personal, però, ens ha demostrat que aquestes idees són més aviat pelegrines per a les altes instàncies educatives, atès el resultat de l'entrevista que vàrem tenir amb responsables de la Conselleria el març de l'any passat: bona disposició a escoltar-nos, però impotència a l'hora de donar una resposta, ja que la legislació actual en matèria educativa només preveu beques per a la creació de material audiovisual, una vegada ja elaborat, i la creació d'una assignatura de tipus optatiu en cada institut en concret, la qual depèn finalment de la bona voluntat de l'equip directiu.

Quant a la situació a les Balears, en una època en què es creen diferents televisions públiques i privades d'àmbit insular, la qual cosa provoca una demanda de professionals en aquest camp, i en què alguns curtmetratgistes volen fer el pas al llargmetratge, el panorama de l'ensenyament relacionat amb el món audiovisual no acaba

—pensem que el cinema ja no és una art tan jove. En tot cas, hauria de ser una de les matèries integrants del currículum i impartida, no dins un sol curs, sinó en diferents nivells.

D'altra banda, el cinema facilita l'aprenentatge d'altres expressions artístiques, com a hereu de la fotografia, però també com a exemple d'art total, és a dir, aquell que integra la pintura i l'arquitectura. Pensem en la direcció artística, la literatura, atesa la dramaturgia i l'elaboració del guió, o la música, imprescindible per a la creació d'una atmosfera determinada... Si se'n fa pràctica, constitueix un instru-

...vivim
immersos en un
món audiovisual:
un infant va al
cinema o veu un
programa
televisiu o un
anunci abans
d'aprendre a
llegir

de donar resposta a la demanda esmentada. En aquests moments, tan sols el centre Alberta Jiménez, de caire privat i religiós, ofereix una titulació universitària en aquest camp i, si no, s'ha de recórrer a universitats no presencials com la UOC, la universitat en línia de Catalunya.

També és cert que ara es preveu com a formació professional de segon grau en alguns instituts i que, a més, l'IFES i l'IFOC ofereixen cursos monogràfics per a joves en atur i professionals en actiu. Però això, repetim, no és suficient.

Creim necessària l'existència d'un institut de cinematografia —de manera semblant a l'Escola Superior d'Art Dramàtic de les Illes Balears—, on, paradoxalment, professionals autodidactes i titulats universitaris provinents d'altres branques impartirien classes de manera interdisciplinària, ja que aquesta és la infraestructura de què disposam avui dia, una mostra molt simptomàtica de la realitat de l'ensenyament audiovisual.

Aquest institut hauria de preveure la formació contínua dels docents d'infantil, primària i secundària que imparteixen aquesta matèria, perquè l'educació audiovisual ha de constituir un dret i no un negoci.